

1 TESALONIKA

¹ Pol, Sailas be Timoti ka kigereto. Kam tamoata be aine Tesalonika 'sios'-lo kasoaki ka kigerekaming. Kam nge Tama Nanaranga be Tanepoa Iesus Kristus-lo ka kasoaki.

Nanaranga marou ne tadokidoki-ba be ilo-uia ne iboadu kam-lo daeno.

Tesalonika Lama Uniangadi

² Izamaizama nge kam kanabe Nanaranga kiperuperui, be rabo nemai-lo nge kirangarangaki-kaming.

³ Nanaranga neda be Tama-da aro be bokainatuka iloma diani-ang-kaming: lama unianga-ming nge malipi uia ipupuraki, malipi neming nge reretaka mata-lo be kapipi be kaememaki, be kakaiboangboang be sururu kadokidoki be sakuli-o be ilo-ming ditungtungra be Tanepoa neda Iesus Kristus karapurapungi be kasukoaki.

⁴ Kam taritoka-ma Nanaranga irereretaki-kaming, keka kikaua Nanaranga ka inanga-kaming be ne bokana kasoaki.

⁵ Bakara, bong Pile Uia kieluaki nge tago pile-ramoba ane be kieluaki. Tago. Pile Uia kaiboang ne oti, Oli Spirit ne ane, be iloma sikitadia-lo be kikaua kana ngae moimoi be kalingo ane be kieluaki. Baituka mara-ming kisukoaki nge kam kakaua-doi. Nge kam kana ka mara-ming kisoaki.

⁶ Bokaibe kataguraki be katoatoaki-kama. Keka katoatoaki-kama nge Tanepoa ka katoatoaki be.

Moimoi sururu bibia kadokidoki, ata Oli Spirit suri-uia ne ane be pile kieluaki nge kadoki.

⁷ Bokaibe tamoata be aine lama diuni Masedonia kaba-lo be Gris kaba-lo nge kam-o tonanga didoki.

⁸ Tanepoa pilenga kam-lo be dipusika nge tago Masedonia be Gris kaba-lanalo ka dilako. Tago. Lama unianga-ming Nanaranga-lo nge ambe ege-ege kateka-o dikauataki. Bokaibe tago iboadu masa baituka sesu garangaki.

⁹ Maka ma nediala be baituka kadoki-kama be kadoraki-kama nge dirangaki. Be baituka be moarupu kamurinadi be Nanaranga moimoi be kalingo moauriuri-la isukoaki kamamalipini kana be katalari nge dirangaki.

¹⁰ Be Nanaranga Natu lang anua-lo be balanga nge kararapung kana dipile. Nge Natu Iesus ngae ka mate-lo be imarangaki. Iesus ka Nanaranga nama ratinga ngapura kana nge eruma tasoaki be iuketi-kita.

2

Pol Malipinga Tesalonika-lo

¹ Taritokagu, kam neming-la be kakaua makara kipura be kite-kaming nge alale nema nge tago kibizagamia-ba. Kalingo otioti.

² Kam kakaua matamata Pilipai anua-lo kisoaki nge sururu bibia kidoki be ebulo goalakadi ane diebulo-kama. Moimoi tamoata kokoko didua-kama, ata Nanaranga nema duma nena-lo ka kikaiboang be Pile Uia ne kirangaka-kaming.

³ Maka ma akoro nema kiang-kaming nge labudi tago mata pakapaka kaoi-lo ka dipusika,

ki mata tago goagoaza-lo ka dipura, ki kibolesi-kaming. Tago-tina.

⁴ Pilenga-ma moarunga nge Nanaranga-la rerengana-lo ka kipilepile, bakara ngai ka Pile Uia ngae omaio isalangaki be inanga-kama be kimalipilipitaki. Keka tago tamoata-ramo ka gasuri-uiadi kana ka bokai kimuzimuzi. Tago-tina. Nge Nanaranga ka gaemaki be suri dauiani kana! Maka ma ngai ka iloda sikitadi ilililiti!

⁵ Kam kakaua bong makara kipura nge tago sesu kiniu-kori-kaming, ki kiboli-ba be suri malipilipi uia bokana be kana neming kirapele-kaming. Tago be tago-tina. Nanaranga-la ka mata-ita nema, bokaibe tago iboadu gaboli.

⁶ Keka tago kirere tamoata-ramo arama darakeaki. Ki kam ki tamoata nangata teke bokai arama ngarakeaki. Tago-la. Moimoi keka Kristus 'apostel' ne be iboadu-tina muaka muku kamang-kama.

⁷ Ata nge tago bokai. Keka nge malieliebatina kibabasaki-kaming, suri kipi-la malielie-ba be natu ngaurogurogudi bokana.

⁸ Keka moimoi be kireretakikaming-tina. Bokaibe surima diuiataki-kaming be tago Nanaranga Pile Uia-la ne ka kiang-kaming. Tago. Soakingama moarunga nge kam kiang-kaming be. Maka ma kam ambe aburoma ege takadi bokana kapura.

⁹ Tarito, moimoina-tina kam kakaua malipi bibia-tina mara-ming kiemaki be kimamalo-tina! Bong makara kisoaki be oabubu-lo be ariata Nanaranga Pile Uia ne kirangarangaki nge nemaila be malipi kiememaki be ono kangkang be

soakingama kitaita. Nemai-la soakingama kitaita be ono tago teke moatubu kiani.

¹⁰ Kam neming-la nge mata-ita nema bokana, be Nanaranga nge bokai, mata-ita nema. Bong kam maka lama kauni mara-ming kisoaki nge giriki tago teke ilomai-lo ieno, adoado-la kisukoaki, be malo-ma lalaka-la be giriki tago teke kiemaki.

¹¹ Kam kakaua baituka kibabasaki-kaming, suri kamoang-la kata natu ngababasakidi bokana kibabasaki-kaming.

¹² Kidokikaikai-kaming, kilo-uiauia-kaming, be kielele-kaming be Nanaranga-la rerenga bokana kasukoaki. Nanaranga ka anua ono ngatanepoa kana-lo be malama be kaiboang nena-lo ikila-kaminglako.

¹³ Labu ngaenao ka izamaizama Nanaranga kiperuperui, bakara bong Nanaranga pilenga kekai-lo kalongo be kadoki nge tago tamoataramo pile nedi bokana kadoki. Tago. Bong kadoki nge moimoi be Nanaranga-tina pile ne nediala bokana be kadoki. Be pile ngaedi nge kam tamoata be aine maka lama kauni nge iloming-lo dimalipilipi.

¹⁴ Tarito, kam nge Nanaranga 'sios' ne Kristus Iesus ara-nao Zudea kaba-lo ieno bokana moatubu kadoki. Ungguma ruangaming-tina ma ka sururu bibia dianiang-kaming, dia-la Iuda ruangadi sururu dianiandi bokana.

¹⁵ Ungguma Iuda ka 'propet' diumoatedi be alauri nge Tanepoa Iesus diumoatei. Be keka ditao-kama be kiratu. Bokai-be Nanaranga ilo tagona-tina iuiatakidi! Tamoata moarunga nge

dierekeidia-tina uia!

¹⁶ Be dipi be zalaka-ma diono be tago iboadu Ungguma Takadi gasuledi be ono uketadi dapura. Bokainatuka dimuzi be ono muzigoala nedi dikabung be ambe sosopakadi dirake. Bokaibe Nanaranga nama ratinga ambe ere-moarunga be odio ilako!

Pol Tesalonika Ngatedia-tina Kana Irere

¹⁷ Ata tarito, moimoi bong kipereki-kaming nge uanana tago sasalaga bokana dilako, ata iloma dianiangkaming-tina! Bokaibe zala kilelelei be gatekaming-tina kana kirere! (Tamoatamailonara kipereki-kaming, ata ilomai-lo tago kipereki-kaming. Iloma dianiang-kaming-la.)

¹⁸ Kirere-tina kaba gamule be gate-kaming, ata Satang zalaka-ma iono-la be ieno. Ngau Pol nge moimoina-tina bong-tina kokoko upipi be makara mai be mte-kaming kana, ata tago-ma!

¹⁹ Maka ma kam ka suri-uia nema. Tago naitaguma! Kam kana ka iloma moarunga Kristus-o kinangalako be kirapurapu. Be bong alauri Tanepoa Iesus ngamule masa kam-o ka gaduasare be nemai-la garaketuka-kama kana!

²⁰ Moimoina-tina kam-lanalo ka ono nema arama garakeaki be surima dauia kana!

3

¹ Makara gapura kana be kipi kipi be tago ki-boadu ngena iloma kitekenanadi be Atens anualanalo kisoaki.

² Be Timoti kinepi be makara imai be lama uniangaming-lo ngaduma-kaming be ono lama

unianga-ming dakaiboang. Timoti nge taritokama be keka zaiza be Nanaranga kimalipilipini be Kristus Pile Uia ne ege-ege mangata kiran-garangaki.

³ Bokai masa toitoi ngaedia-lo tago teke iboadu soakinga dagoala. Kam kakaua sururu ngaedi nge kita moangida be Nanaranga inanga be tabazidi kana.

⁴ Moimoina-tina bong sakeming-o kisoaki nge izamazama kirara-kaming sururu bibia-tina masa gadoki. Be kam kakaua sururu kirangaki ngaedi nge moimoi be dipura.

⁵ Nge labu ngaenao ka zala leleadi dira nge oaikiki-tina Timoti unepi be makara ipura be lama unianga-ming ngakauataki kana. Umatakuakikaming-tina! Taburigu irana Satang toitoi ngang-kaming be malipi nema nge daleuaramoba takana.

Timoti Pile Idoki Be Imule

⁶ Ata Timoti ambe kam-lo be kodeka ka makare kekai-lo ipura be pile uia-tina ane be lama unianga-ming be reretaka mata neming irangakikama. Bokai ira-kama izamaizama nge suri uialo be ilo-ming daniang-kama. Be kamatekamaitina kana karere, kekai-la gate-kaming kana be kiuaiuai bokana.

⁷ Tarito, bokai be moimoi sururu be moatubu kidokidoki, ata bong lama unianga-ming kilongoraki nge ono nemai-la kiaka-kaikama.

⁸ Kam ambe Tanepoa-lo soakinga-ming dikai-boang. Bokai be keka masa kodeka soaki-tina kalingo gasukoaki.

⁹ Bokai kilongo nge surima diuia-tina! Masa baituka be kam kanabe peru bibia ira bokana Nanaranga gani? Maka ma kam kanabe Nanaranga neda suri-ua bibia-tina iang-kama!

¹⁰ Gatekaming-tina kana kirere. Bokaibe oabubu moarunga-lo be ariata moarunga-lo nge kaikai kiraborabo. Be makara kipura masa lama unianga-ming egedi tekedia-lo katukura nge gaduma-kaming.

¹¹ Rere nema bibia nge bokai: Nanaranga neda Tama nena-la, be Tanepoa neda Iesus iboadu zala ngaitari be makara gamai be gate-kaming.

¹² Be kirere Tanepoa iboadu reretaka mata neming ngaka-labati be iloming-lo ngarokasub-uraki, be ono neming-la kamaerereretaki be tamoata takadi kamarereretakidi.

¹³ Kirere Nanaranga iboadu kaiboang ilonalona ngang-kaming. Bokai masa bong Tanepoa neda Iesus tamoata be aine ne ratadi zaiza dapura nge kam Nanaranga neda Tama aro nge giriki-ming tagotago kamasukoaki be kusi-ming ratadia-la daeneno.

4

Nanaranga Rerengana-lo Soaki

¹ Tarito, pile nema alalaurituka nge bokai: baituka Nanaranga mata-nao kamasukoaki be ono suri dauiaua kana nge kisikeng-doi-kaming be kakaua. Be kaituka-tina nge bokainatukala ka kasukoaki! Bokaibe Tanepoa Iesus aranao be kiakoro-kaming be kisinou-kaming kaba bokaina-la kamamuzimuzi. Be muzinga-ming nge dalaba-la be daeno.

² Maka ma Tanepoa Iesus kaiboang nena-lo be sikeng-pile bakarairai kiang-kaming nge kam kakaua-doi.

³ Nanaranga rerenga nge bokainatuka: ngaiala bokana kusi-ming ratadi kamasukoaki, be pogiza-ramo mata kamasegeaki-tina.

⁴ Kam moane teke-teke nge roti mata-la kamatagatagadi be Nanaranga mata ne be muaka mata ane be roa-ming zaiza kamaeneno-budu. Moaki ramoramo-ba kusi-ming rerengadi kataragatagadi.

⁵ Moaki tamoata Nanaranga mata ne tago ditagatagadi bokana be tamoata-ming rerengadi pogiza mata-lo kamamambuaki. Moaki be moaki-tina. Tamoata Nanaranga mata ne tago ditagatagadi nge Nanaranga tago dikauataki.

⁶ Be Nanaranga rerenga tekedi nge bokai: moaki teke taritoka mata goalakadi iemakini, ki poasangana-lo ituilako. Eke! Norane be mangmang kiung-kaming be kirakaming-doi. Tanepoa masa ngataguraki be tamoata naita muzigoala bokainaina iemaki nge sururu ngani.

⁷ Maka ma tago mata goalakadi tatagatagadi kana ka Nanaranga ikila-kita. Tago-la. Ngaiala kusi rata isukoaki bokana tasukoaki kana ka ikila-kita.

⁸ Bokai-be tamoata naita mangmang ngaedi isegeaki nge tago tamoata-ramo ka isegeaki. Tago. Nge Nanaranga ka isegeaki. Maka ma Nanaranga ngae ka Oli Spirit ne iang-kaming.

⁹ Kana takaia nge bokai: Masa bakara ka kaba taritoka-ming reretakadi mata gagere be

kamalongo! Maka ma Nanaranga ambe isuledoi-kaming taritoka-ming kamarereretakidi! Bokaibe tago iboadu reretaka mata nge kaba garangaki.

¹⁰ Be mata nge nge moimoi katagatagai. Maka ma taritokada moarunga Masedonia kaba-lo nge karereretakidi. Ata tarito, keka kirere kaba mata nge kamaememaki be ngalaba-la be ngaeno.

¹¹ Kana kanabiabia damoa-mingo kamananganangai kana nge bokai: Kamapipi be malielie-ba kamasukoaki. Moaki tamoata takadi giriki nedia-lo neming-la be kaelelekaming-lako. Kamatetedia-ba. Be moaki kasukoaki-ba be tamoata takadi kararapungdi be malipingadi ulikadi kadokidoki. Neming-la be luma-ming kamananga be kamamalipi, norane be kira-kaming bokana.

¹² Bokai kamuzimuzi masa tamoata Kristus lama tago diunani nge kamaemakidi be damuamuaki-kaming. Be rakana teke kareretaki nge moaki tamoata takadi kararapungdi be daniang-kaming. Neming-la pi neming-lo be kamadokidoki.

Tanepoa Puranga

¹³ Tarito, kodeka taritoka-da ambe dimate nge garangakidi kana. Keka kirere mate labu nge kamakauataki. Be bong tamoata imate nge masa tago iboadu ilo-ming datagai, tamoata maka daleua kana* dimuzimuzi bokana.

* **4:13:** Tamoata bokainaina nge kana tago teke arodia-lo ditealako be ono dirapurapu. Maka ma lama tago diuni matemate masa damarang.

¹⁴ Kita lama tauni Iesus imate be kaba imarang. Bokai be kita lama bokai tauni tamoata Kristus lama diunani be dimate masa Iesus mulenganao be ngai zaiza be Nanaranga ngabagadi.

¹⁵ Tanepoa sulenga keka gara-kaming kana nge bokai: Kita maka moauriuri-la tasoaki be Tanepoa Bong ne ipura nge tagona-tina iboadu tamoata ambe dimate nge arodi tamua. Tago-la.

¹⁶ Masa malonga teke kaikai pilepile nga-pura. Kodeka 'enzel' muamuatuka malonga nga-pura, be Nanaranga tauru ne ngakaba. Kodeka Tanepoa masa nena-la be lang anua-lo be ngabala, be tamoata maka Kristus ara-nao be dimate nge damarang mua.

¹⁷ Kana ngae muri masa kita isi neda uia kateka-o tasoaki nge di zaiza taetekenanai be etatabala oaru-lo dadokitetekikita-lako be lang-ba soanao Tanepoa tapurakani. Bokai masa Tanepoa zaiza nem-kusoaki tasukoaki.

¹⁸ Bokai be pile ngaedi ane be taritoka-ming kamaka-kaikaidi.

5

Kamakaluka Be Kamasoaki

¹ Taritokagu negu, bong nangatadi-o ki ramani nangatanao kana ngaedi dapura kana nge tago iboadu mgere be ono milo-kauataki.

² Maka ma kam ambe kakaua Tanepoa Bong ne ono puranga nge suri anako oabubu-lo ngapura bokana.

³ Tamoata be aine masa bokai dapilepile, "Kana moarunga dimoadubulae-tina be giriki

tago.” Bokai dapilepile be dasukoaki noko ara-be-leuanga masa tago pilepile-ba ngapuradi! Ara-be-leuanga ngae nge suri aine nganeki kana be ngasusururu bokana kaoa. Bokaibe tago teke iboadu ngairatudi.

⁴ Ata kam taritokama nge tago oabubungana-lo ka kasoaki! Bokaibe bong Tanepoa Bong ne ngapura masa tago anako bokana ngaka-pitilakikaming.

⁵ Kam nge malama natu be ariata natu kaoa. Bokaibe kita nge tago oabubu ki malama tagonga natu kaoa.

⁶ Kita moaki tamoata be aine takadi bokana be taenoso. Kungi-ming kamabababaki be ilo-ming adoado daeneno.

⁷ Maka ma tamoata enenodi nge oabubu-lo ka dieneneno. Be tamoata dang kakai disingsing be diboangboang nge oabubu-lo ka dang kakai disingsing be diboangboang.

⁸ Ata kita nge ariata-lonalona kaoa be iloda adoado-la ka tasukoaki. Bokaibe lama uni-angada be reretaka mata neda nge numbala bokana tanangananga. Be Nanaranga ngauketi-kita kana be tarapurapu nge buai ono eunga bokana panganada-o tanangananga.

⁹ Maka ma kita tago Nanaranga nama ratinga sururuka tadoki kana ka Nanaranga ne bokana inanga-kita. Tago-tina. Kita nge Tanepoa neda Iesus Kristus ara-nao be Nanaranga ngauketi-kita be ngamuleaki-kita kana nge tadoki kana ka ne bokana inanga-kita.

¹⁰ Bokai kamakaua: Kristus Iesus ka kita kanabe imate. Bokaibe bong imule nge neda uia

tasoaki ki tamate nge masa ngai zaiza tasoaki-budu.

¹¹ Labu ngaenao ka neming-la be ruangaming kamaka-kaikaidi be kamadumadumadi, kaitukatina-la kamuzimuzi bokana.

Sikeng Alalaurituka

¹² Tarito, keka bokai kiakoro-kaming: Tamoata makara mara-ming dimalipilipi nge muaka uia kamaniandi. Tamoata ngaradi ka Tanepoa inangadi be dasingarangara-kaming be dasikengkeng-kaming kana.

¹³ Di malipi uia-tina ka diememaki. Bokai be malipi ngaedi diememaki bokana nge muaka bibia-tina be reretaka bibia-tina kamaniandi. Ilo-ua mata-lo be tarito-kaming zaiza kamasukoaki-budu.

¹⁴ Tarito, keka kirere muzi ngaedi kamaememaki: Tamoata sukoakidia-ba bokai kamararadi, “Eke! Moaki kasukoaki-ba. Kama-malipilipi.” Tamoata maiamaiadi nge kamadoki-kaikaidi. Tamoata mareuakadi nge kamadumadumadi. Be moaki oaikiki-la be tamoata takadi nama-ming diraratakidi.

¹⁵ Keka kirere kaba bokai kamaitaita uia: Tamoata teke tamoata takaia giriki ipurakini nge moaki giriki oti ikatungani. Moaki-tina. Be bong moarunga nge neming-la kamaeuariuari, be tamoata moarunga nge bokaina-doi kamababasakidi.

¹⁶ Izamaizama suri-ming dauiauia-la.

¹⁷ Izamaizama kamaraborabo-la.

18 Soaki bakarairai kaoana-lo kasoaki nge Nannaranga kamaperuperuia-la. Maka ma nge Nannaranga rerenganatina-lo, bakara kam nge Kristus Iesus tamoata ne.

19 Oli Spirit eoa ne kam-lo ikarakara nge moaki kaumoatei.

20 Pile mumuakadi moaki kasegesegeaki.

21 Kana moarunga kaememaki nge kama-toitoidi noko. Be irakingadi kamadokimatedi.

22 Be kana goalakadi moarunga nge kamasibongaki-tina.

Marou Alalaurituka

23 Nannaranga maka ilo-uia ianiang-kita nge iboadu kana moarunga-lo ngaemaki-kaming be kusi-ming ratadi kamapura be ngaia-la bokana kamasukoaki. Be bong Tanepoa neda Iesus Kristus puranganao nge iboadu-tina tamoataming, mariabaka-ming, ilo-ming sikitadia-tina, be kania-ming moarunga nge ere-moarungadi be malo-ming lalaka-la giriki-ming tagotago kamasoaki.

24 Ngai ka ikila-kaming be masa kana moarunga ngaemaki-kaming be dakalingo, bakara ngai pilenga tago igagamang-ba. Iememaki be dikalingolingo-la.

25 Tarito, keka kanabe kamaraborabo.

26 Taritokada moarunga makara nge taritokata mata-lo be aroki rata ane kamarokidia-kama.

27 Ngau urere-tina Tanepoa ara-nao be gengen-gagu ngaedi taritoka-da moarunga kamalezedi.

28 Tanepoa neda Iesus Kristus marou ne tadokidoki-ba nge iboadu kam-lo daeno.

Testamen Oauoau
The New Testament in the Manam Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Manam long Niugini
copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Manam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

3f31539d-0155-5160-a99e-2a9707974158